

Pielikums LPS Atzinumam par likumprojektu “Fiziskās personas atbrīvošanas no parādsaistībām likums” (VSS-813)

Likumprojekta pants	Iebilduma saturs
Likumprojekta 3.pants	<p>Likumprojekta 3.panta pirmajā daļā Fiziskās personas atbrīvošana no parādsaistībām ir definēts kā tiesiska rakstura kopums, kura mērķis ir atbrīvot personas no parādsaistībām finansiālu grūtību dēļ un stiprināt tās finanšu pratību, un tas nav uzskatāms par sociālās drošības sistēmas ietvaros veiktu pasākumu.</p> <p>Iestāde “Sociālais dienests” un tās uzdevumi, pienākumi un tiesības ir no teiktas sociālo jomu regulējošos normatīvajos aktos likumā. Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 1.panta 18.punkts un 10.panta otrā daļa nosaka, ka pašvaldība izveido pašvaldības iestādi – sociālo dienestu, lai nodrošinātu sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības sniegšanu un pakalpojumu administrēšanu, nevis, lai realizētu tiesiska rakstura pasākumu kopumu parādsaistību atbrīvošanai.</p> <p>Finansiālās grūtības ne vienmēr nozīmē personas nonākšanu situācijā, kad trūkst līdzekļu pamatvajadzību apmierināšanai vai spējas sociāli funkcionēt. Līdz ar to parādnieka, kurš ir atbrīvots no parādsaistībām, pienākumu kontrole nav sociālā dienesta funkcija, pienākums vai uzdevums.</p> <p>Ņemot vērā minēto, lūdzam likumprojektu uz sociālajiem dienestiem neattiecināt.</p>
Likumprojekta 5.pants	<p>Likumprojekta 5.panta pirmās daļas 5.punktā norādītā prasība, lai atbrīvotu personu no parādsaistībām, tai <i>pēdējo trīs gadu laikā pirms pieteikuma par fiziskās personas atbrīvošanu no parādsaistībām iesniegšanas vismaz trīs mēnešus ir bijis trūcīgās vai maznodrošinātās</i></p>

	<p><i>personas statuss</i> ir nepārdomāta norma, jo, ja persona triju gadu laikā tikai vienu reizi ir bijusi ar ļoti zemiem ienākumiem, tad šī persona visticamāk var saviem spēkiem veikt arī ikmēneša maksājumus. Par to, ka personai nepiemīt finanšu pratība un tāpēc ģimene (persona) ir iestigusi parādos, drīzāk liecinātu ilgstoša (vismaz gadu/ divus gadus) personas sadarbība ar pašvaldības sociālo dienestu un personai piešķirtais trūcīgas vai maznodrošinātas personas statuss. Lūdzam precizēt normu.</p>
Likumprojekta 5.pants	<p>Likumprojektu lūdzam attiecināt tikai uz tādām personām, kas savu parādu dēļ ir iestiguši tik tālu, ka tas traucē risināt jau citas sociālās problēmas. Nekādā gadījumā nevajadzētu pieļaut to, ka likums atbalsta personas, kuras vienkārši paļaujas uz to, ka viņi var nemaksāt, nerisināt un atbrīvoties no parādiem.</p>
Likumprojekta 5.pants	<p>Likumprojekta 5.panta piektajā daļā personai noteiktais nosacījums būt 3 mēneši trūcīgas personas statusā ir par maz. Kāpēc, lai cilvēks, kuram 3 gadu laikā ir tikai 3 mēneši trūcīgais statuss, pats nespētu maksāt parādus? Par to, ka cilvēkam būtu jānāk pretī, jo viņš ir iestidzis parādos tikai tāpēc, ka viņam nepiemīt finanšu pratība, varētu drīzāk liecināt ilgstoša atrašanās trūcīgo statusā – vismaz 12 mēnešu, ja ne ilgāk. Turklāt būtu jāņem vērā, vai neveidojas apburtais loks – cilvēkiem ar parādsaistībām nereti ir liegtas darbības ar kustamo mantu (pieder vairākas automašīnas), līdz ar to nevar iegūt trūcīgās personas statusu. Lūdzam novērst nesakrītības ar citu tiesisko regulējumu.</p>
Likumprojekta 6.pants	<p>Likumprojekta 6.panta otrajā daļā noteiktais 2000 eiro sliekšnis ir par augstu. Cilvēkiem, kuriem patiešām ir problēmas ar finanšu pratību un ir iestiguši parādos, turklāt ir trūcīgas personas statusā, problēmas ar atmaksu sākas jau pie 1000 eiro sliekšņa. Ņemot</p>

	vērā minēto, lūdzam pārskatīt nosacījumus fiziskās personas atbrīvošanai no parādsaistībām.
Likumprojekta 10.pants	Likumprojekta 10.panta pirmajā daļā paredzēts, ka pieteikumu pieņem, ja tajā dienā, kad lemj par pieteikuma pieņemšanu, parādniekam nav konstatējama neatbilstība, kādai no likumprojektā noteiktajām prasībām vai ierobežojumiem. Lūdzam skaidrot, kādā veidā notārs varēs pārliecināties, ka parādnieka situācija nav mainījusies?
Likumprojekta 11.pants	Vienlaikus nav izprotams, no kādiem līdzekļiem persona, kurai piešķirts trūcīgas personas (ģimenes) statuss, izpildīs Likumprojekta 11.panta trešās daļas 2.punktu – “veikt kārtējos maksājumus”. Lūdzam precizēt normu.
Likumprojekta 11.pants	Likumprojekta 11.panta pirmās daļas 3) punktā noteikts, ka parādniekam liegts uzņemties jaunas saistības. Lūdzam skaidrot, kā un kur kreditors varēs pārliecināties par to, ka konkrētajai personai ir liegums uzņemties saistības? Kur tiks noteikts, ka kreditoram ir aizliegums šādu personu kreditēt?
Likumprojekta 11.pants	Lūdzam izvērtēt, vai persona nevarēs uzņemties jebkuras saistības, vai tikai 6. panta otrajā daļā minētās. Pretējā gadījumā var rasties situācija, ka fiziska persona nevar uzņemties nekādas saistības piemēram, noslēgt līgumu par bērna uzņemšanu privātajā pirmsskolas izglītības iestādē vai par dzīvojamās telpas īres līgumu par audzēkņa (bērna) uzņemšanu dienesta viesnīcā, par elektroenerģijas piegādi utml.
Likumprojekta 13.pants	Lūdzam skaidrot, kādam mērķim Zvērināts notārs nosūtīs notariālo aktu sociālajam dienestam pēc parādnieka deklarētās dzīvesvietas, bet, ja tādas nav, - pēc dzīvesvietas.
Likumprojekta 16.pants	Atbilstoši Latvijā izveidotajai sociālās drošības sistēmai sociālās palīdzības pasākumi veido drošības tīklu tām personām, kuras

	<p>nesaņem pietiekamus ienākumus no darba, sociālās apdrošināšanas maksājumiem vai valsts sociālajiem pabalstiem un kuras pilda līdzdarbības pienākumu. Ja personai netiek noteikts pienākums sadarboties ar sociālo dienestu savas situācijas uzlabošanai un veikt līdzdarbības pienākumus, tad nav saprotams, kāds ir likumprojekta 16.panta pirmās daļas 2.punktā noteiktais personas ierašanās un informācijas sniegšanas mērķis? Kādus praktiskus pasākumus tiesīgs veikt sociālais dienests, lai konstatētu likumprojekta 17.panta sestās daļas 1.punktā nosacījumu iestāšanos attiecībā uz personas atbrīvošanas no parādsaistībām atcelšanu? Vai persona sniegs sociālajam dienestam tikai savu subjektīvu finansiālās situācijas vērtējumu, uzlabošanas pasākumu izklāstu? No likumprojekta normām nav saprotams, vai un kādu informāciju sociālais dienests tiesīgs pieprasīt personai attiecībā uz tās finansiālo situāciju vai sociālā dienesta kompetencē ir personas finansiālās situācijas vērtēšana? Kas nosaka pirmreizējo apmeklējuma laiku? Sociālajam dienestam pēc notariālā akta saņemšanas personai jāsūta uzaicinājums ierasties sociālajā dienestā un informēt par savu finansiālo situāciju? Ja persona būs valsts vecuma pensijas saņēmēja, vai vienīgais iemesls pieteikuma iesniegšanai tiesā par personas atbrīvošanas no parādsaistībām atcelšanu varētu būt, piemēram, personas neierašanās sociālajā dienestā norādītajā termiņā? Lūdzam precizēt likumprojektu un anotāciju, ja pēc visu iebildumu izvērtēšanas likumprojekts tiks virzīts tālāk.</p>
Likumprojekta 16.pants	<p>Likumprojekta 16.panta pirmās daļas 2) apakšpunkts noteic, ka divus gadus no ieraksta par fiziskās personas atbrīvošanu no parādsaistībām izdarīšanas dienas maksātnespējas reģistrā reizi ceturksnī ierasties sociālajā dienestā, lai informētu par savas finansiālās situācijas uzlabošanai veiktajiem pasākumiem. Sociālā dienesta ieskatā ar šo normu sociālajam dienestam tiek noteikts papildus uzdevums, kas ir ārpus likuma “Par pašvaldībām” 15. panta pirmās daļas 7.punktā</p>

	<p>noteiktās pašvaldības autonomās funkcijas un Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 10.panta otrajā daļā noteiktā mērķa, t.i. lai nodrošinātu sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības sniegšanu un pakalpojumu administrēšanu, pašvaldība izveido pašvaldības iestādi – sociālo dienestu, 11.pantā noteiktajiem uzdevumiem un 12.panta pirmajā daļā noteiktajiem pienākumiem, kā arī ārpus sociālā dienesta nozares specifiskās jomas. Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 1.panta 7.punkta izpratnē klients ir definēts kā persona, kas saņem sociālos pakalpojumus vai sociālo palīdzību. Ar Fiziskās personas atbrīvošanas no parādsaistībām likuma 16.panta pirmās daļas 2) apakšpunkta normu sociālajam dienestam tiktu noteikta papildus funkcija daļēji uzraudzīt fiziskas personas, kura tikusi atbrīvota no parādsaistībām, pienākumu izpildi. Šī funkcija prasīs no sociālajiem dienestiem gan papildus administratīvos, gan finansiālos resursus, jo:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) to personu loks ar, kurām sociālajam dienestam būs jāstrādā, ievērojami paplašināsies; 2) palielināsies darba apjoms sociālā dienesta speciālistiem, jo no personām saņemtā informācija par finansiālās savas situācijas uzlabošanu būs jāsystematizē, jāapkopo, jāanalizē, it īpaši ievērojot Fiziskās personas atbrīvošanas no parādsaistībām likuma 17.panta noteikumus par prasības pieteikumu iesniegšanu tiesā; 3) būs jāveido procedūras (mehānismi) saistībā ar šīm darbībām. Fiziskās personas atbrīvošanas no parādsaistībām likuma 11.panta trešās daļas 1. punkts noteic, ka kursus par finanšu prātību rīko Nodarbinātības valsts aģentūra tas nozīmē, ka Nodarbinātības valsts aģentūra veidos reģistru par fiziskajām personām, kuras atbrīvojamas no parādsaistībām, līdz ar to, lai veicinātu labas pārvaldes principu, reģistru nepieciešams veikt iespējami mazāk institūcijām, kuras personai būs jāapmeklē. Ņemot vērā, ka likumprojektā paredzētā kontrolējošā (uzraudzības) funkcija neatbilst likumā noteiktajiem sociālā dienesta uzdevumiem un pienākumiem, sociālajiem dienestiem likumprojektā nevajadzētu noteikt pienākumu administrēt 16.panta
--	--

	<p>pirmajā daļā noteikto informāciju no personām, kuras atbrīvotas no parādsaistībām, šī paša iemesla dēļ 17.pantā pirmajā un otrajā daļā ir izslēdzams regulējums, ka sociālais dienests var iesniegt pieteikumu tiesā par fiziskas personas atbrīvošanas no parādsaistībām atcelšanu.</p>
Likumprojekta 16.pants	<p>Nepieciešams plašāks skaidrojums, kas tiek saprasts ar 16.panta pirmās daļas 2.punktā minētajām darbībām “finansiālās situācijas uzlabošanai veiktajiem pasākumiem”. Šā brīža formulējumā nav kritēriju vai metodikas, kas atvieglotu Sociālā dienesta darbinieku lēmuma pieņemšanu par to, ka konkrētā parādnieka rīcība ir pietiekama un izslēgtu darbinieka subjektīvā viedokļa ietekmi uz jautājuma izskatīšanu. Nav reglamentēti termiņi, kādos sociālā dienesta darbiniekiem ir jāinformē zvērinātais notārs, ja parādnieka veiktās darbības nenorāda uz vēlmi uzlabot savu finansiālo stāvokli vai arī parādnieks nav ieradies Sociālajā dienestā noteiktā termiņā.</p>
Likumprojekta 16.pants	<p>Ja sociālā dienesta rīcībā nonāk informācija, ka cilvēks nav spējīgs segt kārtējās saistības, piemēram, persona iekārtota pašvaldības īpašumā esošajā dzīvoklī un sociālais dienests tiek informēts par nenomaksātiem komunālo maksājumu rēķiniem. Vai Fizisko personu datu aizsardzības likuma izpratnē šāda, dokumentāli pamatota, informācija par parādnieku būtu sniedzama zvērinātajam notāram?</p>
Likumprojekta 16.pants	<p>Ņemot vērā likumprojekta 12.pantā noteikto pienākumu apgūt finanšu pratības kursus, kuru saturu nosaka un pieejamību nodrošina Nodarbinātības valsts aģentūra, NVA ir iestāde, pie kuras finanšu pratības speciālistiem persona ierodas 16.panta pirmās daļas 2.punktā noteiktajā kārtībā, lai informētu par savas finansiālās situācijas uzlabošanai veiktajiem pasākumiem. Faktiski lūdzam tekstā aizstāt vārdus “sociālais dienests” ar vārdiem “Nodarbinātības valsts aģentūra”.</p>
Likumprojekta 17.pants	<p>Ievērojot sabiedrībā valdošo viedokli par sociālā dienesta uzdevumiem, kas, kā tiek uzskatīts, stipri pārsniedz likumā noteiktos</p>

(un iepriekš minētās likumprojekta normas ir piemērs tam), bažas rada 17. panta pirmā daļa, kas var radīt situāciju, ka pieteikumi par FP atbrīvošanas no parādsaistībām atcelšanu pamatā tiks gaidīti no sociālajiem dienestiem un sociālie dienesti saņems kreditoru pārmetumus par nepietiekamu kontroli no sociālo dienestu puses. Iekļaut sociālo dienestu nav nepieciešams, jo sociālo dienestu funkcijas un uzdevumi nav personu uzraudzība šajā likumā noteikto procesu kontekstā, kā arī sociālais dienests neies pret klientu un neveiks darbības, lai pasliktinātu klienta situāciju, piem., nevērsīsies tiesā, lai atceltu lēmumu par personas atbrīvošanu no parādsaistībām. Sociālajam dienestam ir saistoši tieši tas, ka persona tiek atbrīvota no parādsaistībām, lai palīdzētu tālāk risināt personas sociālās problēmas, kuras bieži nav iespējams atrisināt tieši šo parādsaistību dēļ.

No likumprojekta “Grozījumi Civilprocesa likumā” anotācijas:
“[...] sociālie dienesti galvenokārt būs tie, kuri nodrošinās saistītā likumprojekta "Fiziskās personas atbrīvošanas no parādsaistībām likums" 16. panta pirmās daļas 2. un 3. punktā noteikto pienākumu izpildes kontroli. Turklāt sociālais dienests nedarbojas savās interesēs, bet gan sabiedrības interesēs kopumā. Tādējādi nebūtu samērīgi ierobežot sociālo dienestu iespējas pildīt šo uzdevumu.”

Sociālajam dienestam tiek noteikti uzdevumi, kuri izpildei sociālā dienesta darbiniekiem ir nepieciešamas padziļinātas juridiskās zināšanas, kā arī aktīva rīcība. Ne visiem sociālajiem dienestiem ir pieejami šādi resursi. Sociālais darbinieks var sniegt informāciju vai atzinumu par Likumprojekta 16.panta pirmās daļas 2.punkta izpildi, bet ne vairāk. Vērsties tiesā varētu, piemēram, zvērināts notārs, vai arī zvērināts notārs varētu pieņemt notariālu aktu par atcelšanu, par kuru parādniekam būtu tiesības vērsties tiesā.

	<p>Turklāt visa minētā sakarā, ņemot vērā, ka Likumprojektā paredzēto pasākumu rezultātā tiks aizskartas kreditoru un trešo personu intereses, rodas jautājums, kādas ir sociālā dienesta un norādīto personu tiesiskās attiecības, vai sociālajam dienestam ir tiesības sniegt informāciju kreditoriem un trešajām personām, cik bieži utt., jo paredzams, ka no kreditoru puses varētu būt interese (pat kontrole, “spiediens”) par parādnieka pienākumi izpildi sociālajā dienestā. Turklāt vērsties tiesā varētu arī kreditors, pamatojoties uz sociālā dienesta sniegto informāciju.</p> <p>Ņemot vērā minēto, lūdzam sociālo dienestu izklāaut no šā likumprojekta un paredzamā tiesiskā regulējuma tvēruma.</p>
Likumprojekta 17.pants	<p>Lūdzam izvērtēt Likumprojekta 17.panta pirmajā daļā minēto apgalvojumu, ka varētu tikt aizskartas sociālā dienesta likumiskās tiesības, jo šā brīža Likumprojekta redakcija paredz parādnieka pienākumu sadarboties ar sociālo dienestu, nevis sociālā dienesta pienākumu tieši iesaistīties parādnieka darbībās un lēmumos.</p>